СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 140. Джерзи Сити, Н. Дж., вівторок, 17. червня, 1924. | VOL. XXXII. | No. 140. | Jersey City, N. J., Tuesday, June 17, 1924. | THREE CENTS

Заходи коло заснованя третої партії.

КЛІВЛЕНД, 14. червня. — По розвязанню конвенції републиканської партії та номінованню кандидатів сеї партії на уряди президента та віцепрезидента Злучених Держав відбуваються тут збори провідників поступових републиканців, які підготовляють свою конвенцію на день 4. липня. . . . . . .

З розвязанням републиканської конвенції всяка робота републиканської партії припинилася, поки не відбудеться демократична конвенція. Републиканські провідники тільки й роблять, що слідять за роботою поступових партійних товаришів, в тім переконанню, що демократична кампанія їм не страшна, як поступові не розібють партії.

Покищо й не відомо, чи будуть основувати трету партію та чи будуть ставити самостійних кандидатів. Завзяті прихильники такої партії признають, що все залежить від того, чи сенатор Ла Фолет захоче вести сю партію. Тимчасом сенатор Ла Фолет в сій справі ще нічого не заявив.

ФАРМЕРСЬКО-РОБІТНИЧА КОНВЕНЦІЯ.

СТ. ПОЛ, Минесота, 14. червня. — Приготовчий комітет виробив уже плян так званої фармерсько-робітничої конвенції, що починається тут у вівторок.

Хоча сенатор Ла Фолет виступив остро проти сеї конвенції за її коншахти з большевиками, мимо сього серед делегатів видно сильну течію за сенатором.

СЕНАТОРИ ВИРАБЛЯЮТЬ ПРОГРАМУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

НЮ ЙОРК, 15. червня. — Виготованнем програми для демократичної партії на наближаючіся вибори президента Злучених Держав занялися демократичні сенатори. Укладачі сьої програми кажуть, що їм легко буде побити републиканську програму.

УРЯД ПІДВИСШУЄ РОБІТНИЧУ ЗАПЛАТУ УРЯДНИКАМ.

ВАШІНГТОН, 14. червня. — Кулидж приказав поробити приготовання до піднесення робітничої заплати для 190,000 робітників уряду з днем 1. липня. Ся підвишка має коштувати уряд 26 міліонів долярів.

ФОРД ЗАВОДИТЬ 5-ДНЕВНИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 14. червня. — Автомобілеві фабрики Форда завели для своїх офісових робітників 5-денний тиждень праці. Зате вони не будуть мати літних ферій. За два вільні дни їм платитися не буде.

Зарядженне відноситься до 23,000 робітників.

НАФТОВЕ ПІДПРИЄМСТВО ПОЗИВАЄ ҐУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ.

СУ ФОЛС, Савт Дакота, 14. червня. — Нафтове підприємство ІндепендентГовм Ойл Ко. пізвало в суд ґубернатора стейту Мекместера за те, що він продає через стейтові уряду ґазоліну. Підприємство домагається від суду заборони продажи на тій основі, що стейтова влада не має права займатися продажю ґазоліни чи нафти.

ЮНІЯ ВІДБИРАЄ АВТОНОМІЮ ОКРУГОВИ.

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 14. червня. — Виконавчий комітет майнерської юниї рішив завісити автономію (самоуправу) 17. округа, що обнимає всю Вест Верджінію. Місцевими юніями сього округа буде заряджувати урядник, іменований головним урядом, та урядуючий з Чарлстона.

Причиною завішення прав округа було те, що округ не виконував постанов статута.

ОБСТРУКЦІЯ В СТЕЙТОВІМ СЕНАТІ.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд ,14. червня. — У сенаті леґіслятури сього стейту почалася обструкція републиканців проти демократичної більшости.

Обструкція тревала 24 години без перерви. Коли републиканці мали вже досить обструкції та хотіли замкнути засіданне, не було предсідателя палати, щоби се зробити. Кинулися шукати його по палаті, але не найшли. Прийшлося їм замкнути засіданне без предсідателя.

ПІЙМАЛИ БАНДИТІВ, ЩО ЗРАБУВАЛИ МІЛІОНИ?

ШИКАҐО, Илинойс, 14. червня. — Поліція хвалиться, що її вдалося попасти вже на слід бандитів, що кілька днів тому обрабували зелізничий поїзд на пару міліонів долярів у почтових посилках. Каже вона, що межи арештованими бандитами є один, якого свідки розбою пізнали як учасника нападу.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ВИБУХУ НА ВОЄННІМ КОРАБЛИ.

САН ПЕДРО, 14. червня. — Перед военною слідчою радою, що старається дійти причини вибуху на военнім корабли „Місісіпі", наслідком котрого погибло 48 моряків, зізнавав один жовнір, що був близько гармати, котра була причиною нещастю, що вибух був спричинений тим, що натиск воздуха, яким чиститься гармату, не був досить сильний. Се й мало викликати вибух.

ХМАРОЛОМ У ТЕНЕСІ.

ДЖАНСОН, Тенесі, 14. червня. Страшний хмаролом навістив у пятницю рано всю околицю, положену здовж полудневої дивізії Полудневої Зелізниці. Наслідком улив піднялися ріки, знесли зелізничі тори, забрали зі собою богато фармерських домів, худоби й людий. Покищо дійшли вістки про те, що в водах погибло від 12 до 20 людий. Цілі місточка стоять безлюдні, бо люди втекли з них перед підходячими водами.

ЗАЖУРИВСЯ НА СМЕРТЬ.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 14. червня. — Тут помер у своїм домі Петро Палмер, 72-літний старик, зажурившися на смерть через те, що кілька тижнів тому пропала без сліду його жінка, з котрою він жив 50 літ.

ЩЕ ВІДКРИВАЮТЬ НЕВІДОМІ РІКИ.

ВАШІНГТОН, 14. червня. — Виправа учених нафтярів на Аляску, що вибралася туди шукати нафтових теренів, відкрила кілька великих рік, яких нема на картах.

ВІКОВА РОДИНА.

НОРВОК, Конектикат, 14. червня. — Чотири сестри Бенет зїхалися сюди святкувати вродини одної з них. Ся має літ 90, а всі сестри разом мають 365 літ. Найстарша з них уже померла, маючи 91.

ВИПРАВА НА НАЙВИСШУ ГОРУ СВІТА ЗНОВА ЗДЕРЖАНА.

КАЛЬКУТА, Індія, 14. червня. — Виправа, що вибралася на Еверест, найвисшу гору світа, знова мусіла вернутися. Виправа добилася дуже високо, але мусіла вертатися, як їх захопила страшна сніговиця з морозом на 25 степенів понизше зера. Провідники виправи всеж таки не покидають думки добитися до верха, що підноситься на 29,000 стіп понад позем моря.

ТАКИ ХОЧЕ ТАНЦІВ У ЦЕРКВІ.

НЮ ЙОРК, 14. червня. — Др. Вілієм Ґатрі, парох церкви св. Марка, заперечує чутки, будімто він покинув вистави танців у своїй церкві.

НАЙБІЛЬШИЙ МІСТ НА СВІТІ БУДЕ В ДАНІЇ.

Данська влада одобрила проект будови моста через Малий Бельт. Робота вже почалася. То буде найвисший на цілому світі міст, понад поверхнею води буде він 33 метри. Славний англійський міст між Валесом і Англиєю виносить 32 метри, а найвисший американський міст через Кальмет-Рівер високий лише 31 метрів. Зґаданий міст через Малий Бельт лучитиме Ютлянд із Мідлефортом на Фінені.

ВЕСІЛЬНІ ЗВИЧАЇ В РУМУНІЇ.

Ще й сьогодня додержують у Румунії старі весільні звичаї. Селяне вважають, щоби ці звичаї не затрачувалися. До батьків дівчини заходить стара поважна жінка й святочно-таємничо починає проговоряти справу. Така сваха, щоправда, буває і в инших краях. Слідуючого дня приносить вона парубкови, котрий сватає дівчину,— фляшку горівки, на знак, що заручини готові. Тепер приятельки дівчини приносять цвіття і при цьому співають пісні, в яких насмішливо говориться про подружжа. У цих піснях кажеться, що ласкавий пан-чоловік не все доброї волі й гумору, а жінка й так на те сотворена, щоби терпіла. Молоду здоровлять гості крісовими вистрілами, а похід іде до церкви. Молодий бере молоду на коня й в супроводі циганської музики ступають аж до церкви. Весільний староста несе при цьому хрест і посвячену соснову галузку. Із церкви веде молодий свою жінку у свою хату, що весь прибраний зеленю. Тут зачинаються медові місяці молодого подружжа, які для жінки скоро кінчаються. Небаром вона переконується, що її товаришки співали сумну правду у весільних піснях.

УСУНЕНО 42.000 СТУДЕНТІВ.

Чернігівське „Красное Знамя" видрукувало 3-го травня дані про результати „чистки" Високих Шкіл, то на Україні від буржуазного елементу. Газета пише: „Відносно Високих Шкіл, то на Україні переведено дві генеральних „чистки" наслідком яких усунено з Високих Шкіл сорок дві тисячі студентів". Далі газета висловлює, вдоволення, що комуністична партія не дармує а стоїть совісно на сторожі пролетарського характеру Високого Шкільництва та провела чистку з належною і гідною енергією.

ПОРУБАВ ЖІНКУ.

В Будапешті викликав велику сензацію злочин дозорця дому Степана Форро. Він убив свою власну жінку, з якою жив більше як 30 літ. Форро говорив сусідам, що його жінка виїхала з Будапешту й не вернеться вже, бо вони посперечалися. Сусіди повірили, але їм виглядало підозрілим, що до мешкання Форра частенько заходила якась жінка, зодягнута в одіння його жінки. Форра арештовано. На поліції після довгих викрутів, що ще 28. марта вбив свою жінку. Трупа порубав на кусні й закопав в околиці міста.

ВИБУХ „ВУЛЬКАНУ" ПІД ДІБРКОЮ.

Вже від кількох днів, як кажуть романівські селяне, чути було підземні гуки та стони. Перед кількома днями земля трісла в трьох місцях і зі щілин почав зі страшним гуком добуватися дим чи пара, а опісля почала витікати якась тепла в роді ляви. Населення перестрашилося. Воєвідство доручило старостві вислати на місце комісію для прослідження того дивного явища. Дехто каже, що це т. зв. болотяний вулькан.

ПРОФЕСОР КРАВ ДОРОГОЦІННІ КНИЖКИ.

Будапештенська поліція арештувала гімназійного професора за велику крадіж книжок. Цей професор — по звідомленням „Книгарсько - біржевої газети" — крав дорогоцінні книжки з будапештенських бібліотек, із національного музея й академії наук і продавав їх ріжним книгарям. Вартість книг доходить кількасот міліонів корон. Між проданими книжками є знаменитий французький молитвенник Піґушета з 1498 р. Продано цей молитвенник за границею за 2.000 француських франків. Крадіж виявилася, бо антиквар, підозрівав професора, тому що за часто продавав книжки. Коли повідомив поліцію про свої підозріння, виявилося, що дійсно професор продавав крадені книжки. Професор після арештування намагався поповнити самовбивство. У слідстві зізнав, що до крадіжи приневолило його само життя, бо з малої професорської платні не міг вижити.

ПОДРУЖЖА, ЩО МАЄ — 37 ДІТЕЙ.

В Куфштайні (в Тиролі) оженився недавно селянин вдовець Данило Фальґер із вдовою Пешль. Женихови тепер 62 роки. Він привів із собою у нове подружжа 21 дітей від першої жінки, а жінка (якій тепер 59 літ) привела чоловікови 16 дітей з першого подружжа. На весіллю було 180 гостей самих свояків „молодят". Щаслива родина!

НОВІ ПОКЛАДИ ПЛЯТИНИ У РОСІЇ.

Петроградський геольоґічний інститут одержав вістки, що на Чухонському півострові над рік оснайдено нові поклади плятини. Дослідами стверджено, що є там 76 проц. плятини а 10 проц. залізної руди.

Еріо премієром Франції.

ПАРИЖ, 14. червня. — Еріо, котрому новий французький президент припоручив утворенне кабінету міністрів, уже покінчив свою роботу.

В сьому кабінеті засідають: Маріс Ноле яко міністер війни; Рене-Реноль яко міністер судівництва; Шотам яко міністер нутрішних справ; Діменіль яко міністер фльоти; Реналь яко міністер торговлі; Альбер яко міністер освіти та штуки; Ґодар яко міністер праці й здоровля; Дальвардіє яко міністер кольоній; Бовлер-Пяпієр яко міністер пенсій; Кевіль яко міністер рільництва; Далібе яко міністер освобожденних провінцій. Президент Думерг приняв сей кабінет і він сейчас почав своє урядованне.

Сей кабінет стане перед парляментом у вівторок. Першою справою, за яку взявся кабінет, є переговори з англійським урядом, до яких визначено міністра війни.

ПІРВАННЕ СОЦІЯЛІСТИЧНОГО ПОСЛА ПОТРЯСАЄ УРЯДОМ ФАШИСТІВ.

РИМ, 14. червня. — Пірванне соціялістичного посла Матеоті, котре загально приписують його ворогам фашистам, набирає щораз більшого політичного значіння.

Поліція далі арештує членів фашистських організацій, умішаних у се пірванне. Досі арештовано вже кільканайцятеро людий, дуже визначних у фашистських кругах. Наслідком обурення населення мусів зрезиґнувати заступник міністра, фашист Фінці.

ПОЛІТИЧНИЙ АТЕНТАТ У БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ, Болгарія, 15. червня. — На вулиці Софії доконано атентату на Петкова, визначного селянського провідника, що був головою політичної секції міністерства заграничних справ за премієра Стамбулінського.

Хоча вбийника не зловлено, загально догадуються, що вбивство мало політичний підклад, бо Петкова посуджували за інтриґи з большевиками.

Дивним-дивом батька Петкова вбито в подібний спосіб теж на улиці болгарської столиці дня 11. марта 1907. року.

МАСОВІ УРЯДОВІ ВБИЙСТВА В РОСІЇ ТРЕВАЮТЬ ДАЛІ.

РИҐА, 16. червня. — Масові вбийства противників большевицькими комісарами почались знова в Росії.

Вбивають тепер останки прихильників Врангля, Колчака й Денікіна, а послідними часами взялися вбивати за так звані „економічні проступства". Большевицькі газети подають лишень частину імен жертв большевицьких розстрілів. В послідному списку подано імя Ефімова, котрого засуджено за допомогу Петлюрі. Професора Ізмайлова мали засудити на смерть за те, що він переховував у себе частину денника Леніна, котру большевицькі комісарі бояться оголосити.

ПРИГОТОВАННЯ ДО КОНҐРЕСУ ТРЕТОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

МОСКВА, 14. червня. — Приготовання до сьогорічного конґресу так званого третого (московського) інтернаціоналу вже покінчені.

Почнеться конґрес за тиждень. Третий інтернаціонал з гори встановив предсідателя та решту президії конґресу, ба навіть рішив, хто має заступати кождий край.

Межи справами, які мають бути обговорені на конґресі, є на самім вступі Ленін та інтернаціонал. За тим йдуть такі справи, як відношенне большевиків до нової економічної ситуації світа, до фашизму, до селян, інтеліґенції, і т. д.

НЕ ХОЧУТЬ ОБНИЖАТИ ВИДАТКІВ НА ЗОРУЖЕННЯ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 15. червня. — На засіданню Ліґи Народів поставлено було внесення, щоби держави не збільшали своїх видатків на военні зорування. Зараз цілий ряд представників держав став протестувати проти сеї резолюції.

Наперед протестував японський представник, кажучи, що сього року Япан віддає більшу частину своїх приходів на відбудову околиць, знищених землетрусом, і тому він не може зобовязуватися держатися на будуче так низьких военних видатків.

За японським представником протестував теж француський та анґлійський. З їх промов видно було, що їх держави годилибся на обмеженне зоружень, якби в тій справі заключено обовязуючу всіх умову.

АМЕРИКА ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ЯПАНСЬКОГО БОЙКОТУ.

ТОКІЮ, Япан, 14. червня. — Американський амбасадор предложив японському урядови протест проти бойкоту американських рухомих образків.

Під упливом сього протесту японські ґазети почали писати більше помірковано. Бойкот в самому Токіо слабне, але зате росте він в силу в західних частях Япану.

РОЗСТРІЛЯНО ПРОВІДНИКА МЕКСИКАНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

МЕКСИКО, 14. червня. — Федеральні війска розстріляли ґенерала Сальвадора Альвараду, що був колись міністром фінансів за уряду Гуерти, а недавно був одним з найбільше діяльних провідників повстання проти Обреґона.

Судив його та розстріляв його власний ґенерал.

ПОДОРОЖ ВОЗДУХОМ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ.

ГЮ, француська Індо-Хіна, 14. червня. — Американські летуни, що летять довкола світа, вибираються вже звідси в дальшу дорогу. Вони мусіли задержатися тут на кілька годин, бо довго треваючі дощі попсули їм машини.

БАЛЬОНОВІ ПЕРЕГОНИ.

БРУКСЕЛЯ, 14. червня. — Звідси почалися нині міжнародні бальонові перегони. В них беруть участь 17 бальонів, представляючих 7 [illegible].

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РУХ ЧЛЕНІВ В МІСЯЦЮ МАЮ

Як показує місячний звіт головного рекордового секретаря Українського Народного Союза за місяць май, в сьому місяцю принято нових повнолітних членів 227.

Се є гарний місячний приріст, який дає велике признанне свідомости, роботящости та організаційної здібности членам і членицям Українського Народного Союза.

Той самий звіт виказує гарні доспіхи в дітоцьому департаменті. В місяцю маю приступило до сього департаменту 233 дітий. Се теж дає гарне свідоцтво для організаційного розуміння членів Українського Народного Союза.

Справа з організаційною роботою в місяцю маю повинна доказати членам Українського Народного Союза, що звичайне говорене, що буцімто літні місяці не надаються для організовання нових членів та дітий до самопомогової організації, се чистий викрут лінивого чоловіка. Чоловік, що справді хоче попрацювати для організації так щиро, як він про се говорить, буде працювати, чи літо чи зима, і покаже, що літо ще краща пора для організації, як зима. Місяць май, коли теплий подув весни у перше витягає всіх людий з домів у парки та на поля, дав доказ, що се й найкраща нагода для організовання нових членів.

Члени й члениці своєю роботою за місяць май се доказали. Тепер вже нема чого в себе зневіритися. Треба лишень в сьому напрямі видержати, а їх праця певно принесе гарні плоди для Українського Народного Союза, себто для самих членів і члениць Українського Народного Союза.

НА МОГИЛІ ПОЛК. ВІТОВСЬКОГО

Дня 18. травня с. р. відвідало українське громадянство міста Берліна могилу пок. полк. і міністра військових справ Дм. Вітовського, якого тлінні останки спочивають на одним з берлінських кладовищ.

По більше як 4-ох роках забуття про його могилу зійшлись українські громадяни, щоб віддати пошану нашому найкрасшому героеви у визвольній боротьбі, великому синови українського народа.

Се один з тих, що в молодечому запалі йшов все тільки вперед, байдужий про власне життя, де перед його очима стояла велика мета: Добути своїй країні красшу долю.

Біля домовини пок. полк. Вітовського находиться ще домовина його друга подорожі чет. Чучмана, який найшов спільну з ним смерть.

Над могилою покійника промовляло много осіб. Перший забрав голос студ. Кожевників, а після нього студ. Стасів.

Вони змалювали перед очима сучасників його той величний характер, його велику безоглядність, що веліла йому прикрасити Галич українською хоругвою, хоч там тоді ще панував австрійський уряд. Він є одним з тих героїв, яким за життя не ставлено тріюмфальних брам, а після смерти за них призабуто. Много таких героїв лежить ще на широких степах України.

Від Союза Українських Старшин промовляли п. полк. Зеленевський та п. полк. Новохацький, вказуючи на це, що покійник повинен бути для нас по всі часи приміром, як належить боронити рідний край. Він щасливий тим, що не бачить нового поневолення свого народа; не чує гомону незгоди, яка панує між його земляками, бо він згинув ще тоді, коли українські полки боронили рідну землю перед ворожою навалою.

При кінці забрав голос д. Володимир Целевич, який недавно вернувся з Америки. Він згадав, що йому якраз доводилось обходити память покійника там далеко за морем в Америці, спільно з нашими заморськими братами. Він вірить, що керваві рани покійника будуть скріпляти народню пімсту в боротьбі з ворогами.

Після промов відспівано кілька українських похоронних пісень, а тужливою піснею „Журавлі", в якій неначе змальована трагедія покійника полк. Дм. Вітовського, якому судила доля спочивати далеко від рідного краю — на чужині, — закінчено сі сумні відвідини.

ПРЕСА НА УКРАЇНІ

Останніми часами зросла українська преса з 15 до 33½ проц. у відношенню до російської преси на Україні. Цікавим вийде порівнанне української преси на Україні з національною пресою в інших радянських републиках. На Білоруси на 6 щоденників є лише один російський, 3 білоруських, 1 жидівський і 1 польський; у Верменії нема ніодної російської ґазети; в Грузії на 11 ґазет є лише одна російська; в Азербайджані на російську пресу припадає 50 проц.; в Туркестані 70 проц.; в Татарській Републиці 57 проц.; в Башкірії 50 проц. З того зіставлення бачимо, що Україна стоїть на передостанньому місці відносно національної преси серед радянських републик. На останньому місці стоїть Туркестан. Перед ним припала честь заняти місце Україні.

Колиж взяти на увагу зіставлення числа всіх національних ґазет, що появляються в неросійській мові, то тоді Україна займе перше місце. І так в українській мові виходить 22 ґазети, у [illegible] 12, у грузинській 10, узбекській 6, кіргіській 8, [illegible] 16, в [illegible] 6, в білоруській 3, в польській 1, [illegible] крім вичислених 22. У всіх мовах, [illegible] виходить в [illegible]СР, разом 108 ґазет. Статистика [illegible]

СВЯТО СЛАВЯНСЬКОЇ НАУКИ.

Перший зізд славянських географів та етнографів у Празі.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Чехи запопадливо працюють над тим, щоб здобути рівне місце серед культурних народів світу й перше місце — серед народів славянських.

Систематично прямуючи до своєї мети, Чехи взяли на себе почин у скликанню цілої низки всеславянських зіздів. Один з них — перший зізд славянських географів та етнографів — отсе сьогодня відкрився у Празі.

Участь українських учених.

Наука не мішається до політики. Принаймні, не повинна мішатись. Тому довкола цього зізду обеднались представники ріжних славянських народів, хоч самі ті народи ще далеко не розмежувались.

З українських учених у зізді беруть участь: **проф. Кирило Студинський, проф. Іван Раковський, проф. Олександер Колесса, проф. Степан Рудницький, проф. Вадим Щербаківський, проф. Федір Швець, проф. Володимир Січинський** і ще де-які инші.

Товариська зустріч.

Напередодні відкриття зізду, дня 3. червня, в залях празької „Міщанської беседи" відбулась товариська зустріч делегатів.

Українські делегати швидко згуртувались за одним спільним столом. Празькі учені сердечно вітали своїх львівських товаришів, проф. Студинського й проф. Раковського. Першому польська влада була відмовила в безплатнім паспорті, але в останній хвилі цю дику постанову було змінено. Тимбільшою була загальна радість, що голова Наукового Т-ва ім. Шевченка дістав змогу подихати вільним европейським повітрям.

Де представники совітської України?

Ще за кілька днів перед відкриттям зізду до Праги була надійшла звістка, що уряд совітської України „посилає" на зізд кількох українських учених.

Називались імена проф. Тутковського (Київ), проф. Танфілієва (Одеса), проф. Гериновича (Камянець Подільський) та проф. Рейнгарта (Харків).

Президія зізду мала офіціяльне повідомленнє, що ці делегати прийдуть. Природна річ, що українські учені, які зібрались на товариську зустріч, все оглядались, чи не побачуть вони своїх колег з совітської України.

Та марно вони оглядались! Ні на товариській зустрічі, ні на урочистім відкриттю зізду делегатів з Большевії не було.

Відкриття зізду.

Дня 4. червня відбулось урочисте відкриття зізду.

Пантеон чеського Національного музею, де стоять бронзові й мармурові образи всіх діячів чеського відродження, мав святочний вигляд. Численні делегати від ріжних славянських народів, представники чеських урядових і наукових установ, заступники дипльоматичного корпусу, славянські гості всіх племен і мов надавали зібранню особливої урочистости.

Голова організаційного комітету проф. **Полівка** відкрив зізд і привітав усі заступлені організації. З особливою теплотою він привітав представників Наукового Т-ва ім. Шевченка, підкресливши високі заслуги цього Т-ва на полі етнографії. Він також згадав добрим словом українські високі школи в Чехословаччині, Всеукраїнську Академію Наук у Київі та університети, [illegible] останні привітання не було кому відповісти...

Згадав ще проф. Полівка й представників Закарпаття, але й тут ніхто на привітання не відгукнувся, бо др. Панькевич, який був на зізді, не мав уповноваження, а о. Августин Волошин, який уповноваженне мав, саме підчас відкриття зізду „бив пороги" в якімсь празькім міністерстві...

Закінчив проф. Полівка гарним побажанням, щоб „усі славянські дзвони злились в одну согласну, могутню симфонію".

Привітання наших „братів".

Почалось відчитанне привітань від ріжних установ та делегацій.

Міністер **Маркович** привітав зізд іменем чехословацької влади. Професор **Цвіїч**, обраний почесним президентом зізду, зложив привітання від імени учених Югославії. Відтак дійшла черга до **польської делегації**.

Голова її, проф. **Ромер**, хоч і видатний учений, виступив з спокійною ученою промовою, а з гістеричним гимном польському народови. Коли вірити проф. Ромерови, то це Поляки „оберігали людство перед варварами, перед монгольськими наїздами"... „Ми — єдиний нарід"... Виходило так, що коли-б не було Поляків, то не було-б Европи, не було-б культури — взагалі нічого не було-б, одне порожне місце.

Треба було бачити, які міни робили Чехи підчас цеї нетактовної й нагороїженої промови. До зросту польських симпатій серед Чехів ця промова в кождім разі не причинилась!

Слідом за проф. Ромером виступив проф. **Карський** з привітанием від імени Петербурської (нині Ленінградської) Академії Наук. Він відчитав свою коротеньку промову з папірця, й видно було, що кожде слово було тут зважене й цензуроване.

Виступ проф. Карського був цікавий хіба тим, що цього делегата від **великоруської** Академії совітська влада все-таки допустила до Праги завчасу. А делегатам **українським** большевики такої змоги не дали!

Українські привітання.

Першим промовцем від імени української науки виступив проф. **Ол. Колесса.**

Промова проф. О. Колесси.

„Український Університет у Празі та українське історико-фільольогічне Т-во у Празі зложили на мене почесний і милий обовязок привітати сердечно оцей Конгрес Географів та Етнографів, в якому беруть участь учені всіх славянських народів **на основах повної рівноправности та пошановання їх мови і національних почувань.**

Український нарід клав завсіди велику вагу на безпосередню стичність і культурні взаємини між усіма славянськими народами і поставив це в свою програму в Київськім Кирило Методієвськім братстві.

Центральне положення українського народу та безпосереднє його географічне сусідство з народами Великоруським, Білоруським, Польським, Чехословацьким і Болгарським, в давнину і з Сербохорватським, витворив у нього відповідні культурні прояви. У мові і в поетичній народній творчости є чимало елементів, що споріднюють нас з згаданими славянськими народами, а рівночасно в своїй цілости і сумі враз з індівідуальними його прикметами надають українському народові окремішню етнічну фізіономію серед великої славянської сімі. [illegible] викликувало й живі культурні взаємини між українським народом та його славянськими сусідами.

Особливо тісні і приязні взаємини лучили наш нарід від X-го віку, від часів Володимира Великого, з народом Чехословацьким.

Всі маємо в памяти, як великі учителі і будителі чехословацького народу — Добровський, Шафарик, Колляр, Челяковський, Гавлічек-Боровський — живо інтересувались українським народом і його творчістю-фолькльором і що слідом їх пішов цілий ряд дальших дослідників аж до голови сього зізду професора д-ра Полівки.

Тому-ж, вітаючи щиро зібраних тут представників науки всіх славянських народів, з особливою увагою поздоровляю ініціяторів і господарів цього зізду, учених чехословацьких, з новим проявом їх енергійної організаційної і культурної праці.

„Відколи здобули Ви наново вашу політичну самостійність, реалізуєте ви в найкращий спосіб свою давню мрію — ідею славянської взаїмности, даючи помічну руку культурним стремлінням тих народів, що знайшлися в тяжкому національному положенню. **Ся Ваша поміч має для українського народу історичне значіння.**

З цілого серця бажаємо чехословацькому народові, щоби старославна золота Прага, що вже тепер стала могутнім центром наукової праці, скріпила се свое становище, яко **метрополія славянознавства.** Бажаючи зіздові повного успіху, кінчу окликом:

Чехословацькому народові і протекторові цього зізду — президентові Масарикові та чехословацьким ученим — сердечне „Наздар"! і „Слава"!

Промова проф. К. Студинського.

По кількох инших промовцях, чеських і закордонних, прийшов до слова проф. Кирило Студинський.

Подаємо дословно також його промову.

„Українське Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові передає першому Зіздові славянських географів та етнографів сердечний привіт враз з бажанням, щоби він був дальшим кроком у поширенню славянської взаїмности і єднанню славянських народів.

Не даром перед сотнею літ з цеї Чехословацької землі роздався голос Словака Яна Колляра, що з тривогою глядів довкола і писав:

„Направо широко дивлюся,
Вліво бистро обертаю зір —
Та надармо мое око
Слави в Славії шукає".

Одначе він вірив, що славянська взаїмність скорше чи пізніше промостить собі шлях, тому з одушевленням кликав:

„Учиніть ту радість милі матці,
Руси, Серби, Чехи та Поляки:
Живіть згідно, як одине стадо".

а віра у него була сильна, коли відкликувався до природи:

„Гомоніте, Татри, голос цей до Чорногори,
Гомоніте Карконоші, до Уралу:
Пекло зрадникам, а рай славянам вірним!"

і сей ідеал славянської взаїмности розвивався, хоч, на жаль, приймав не завсіди щасливі форми.

А жось сповнилося віщування Колляра, що „не з слізного ока, а з пильної руки надія двітне: що звершило сто блудних віків — те зверне доба едина".

З пильної руки чехословацького народу виросла власна державність. Чеський народ зазначив свое славянофільство не тільки словами, але й відозвався серцем до Славян ділами, а не поминув при сій нагоді українського народу, чого доказом високі українські школи — Український Вільний Університет і [illegible] Господарська Академія в Подебрадах.

Нехай же із сеї Чехословацької землі гомонить могучо ідеал славянської взаємности! Нехай еднаються і братаються славянські народи! **Нехай пропаде гнет і самоволя і поневолення славянських народів з боку Славян, щоби всі Славяне могли глянути сміло в очі кождій небезпеці, яка би загрожувала їх життю і культурі!**

А чеському народові, що підняв високо ідеал славянської взаїмности, кличу:

„Хай цвіте Чехословацька культура!

„Хай живе чехословацький нарід!"

Закінчення урочистого дня.

По промові проф. Студинського, стрінутий однодушним одобренням (розуміється, не з боку Поляків і Великорусів), зізд заслухав ще кілька привітів і тоді приступив до секційної праці.

Між иншим, треба зазначити, що привітання від імени болгарської Академії Наук у Софії зложив **проф. Шишманов**, зять Мих. Драгоманова й щирий приятель українського народу.

Прага, 4. червня.

Радянин.

В СВОЇЙ ХАТІ -- СВОЯ ПРАВДА.

ВІДОЗВА ДО УКРАЇНЦІВ МІСТА НЮ ЙОРКУ.

Громадяни і Громадянки!

Українська кольонія в Ню Йорку найбільша з усіх в Злучених Державах. З сеї причини, як також задля світового значіння міста Ню Йорку, на нашу кольонію спадають більші обовязки, чим на якунебудь другу українську громаду в Америці. Сим обовязком — підтримати і виявляти на зверх народне життє та гідно заперезентувати його супроти других народностий сего світового міста — наша українська кольонія в Ню Йорку мусить задосить учинити.

Належний розвій українського народного життя і належна репрезентація його на зверх неможливі без відповідного осередка — Народної Хати з величавою театральною галею, з просторими салями, товариськими комнатами і т. д. Дотепер рішний „Народний Дім" при Іст 6-тій вулиці являється вже цілком невистарчаючим і невідповідним. Він з за малий і не відповідає новим вимогам. Він зробив свою службу і мусить уступити місце новій — більшій, гарнійшій і догіднійшій Народній Хаті з театральною галею, з двома салями, численними комнатами для товариств та новочасним уладженням. В Ню Йорку мусить стати Українська Хата, що-б була достойна українського народу на що була би справдішним осередком народного життя.

Всі наші змагання в Ню Йорку були дотепер оперті лиш на патріотичнім сентименті. Будову Української Хати натомість мусимо оперти на бізнесових основах. Се мусить бути інституція на заробок, яка рівночасно сповняти-ме народну службу. **„Ukrainian Home Ass'n, Inc."** заложено саме для сеї цілі. Се кооператива, котрої шеровий капітал має виносити 150 тисяч долярів. Досі має вона вплаченого 20 тисяч шерового капіталу. **„Ukrainian Home Ass'n, Inc."** обчислена на бізнес. Вона може купувати лоти, будувати доми, вести театральні салі чи театральні підприємства, ресторани і т. д. — а так само може вести школи, захоронки та инші культурні інституції. Будова і ведення дому з салями се таке підприємство, яке мусить сплатитись та принести шеровцям добрий процент. В сей спосіб Народна Хата буде сповняти дві цілі: господарську і народню. Шеровцем може бути кожен щирий Українець чи Українка і кожне українське народне товариство в Ню Йорку.

Щоб закупити лоти під Народну Хату вистане 50—60 тисяч капіталу, а щоби зачати будову, вдруге стільки. Було-би соромом для Українців міста Ню Йорку, як би до року ми не мали величавої Української Хати з просторими салями і новітніми уладженнями під дахом. Коли лиш 1000 нюйорських Українців візьме кожен лиш по 100 шерів будова Народної Хати до року є запевнена. А чей тисяч таких Українців і Українок найдеться в Ню Йорку.

Громадяни і Громадянки!

Пора нам, Нюйорчанам, приступити до сего народного діла! Годі відкладати! Управа **„Ukrainian Home Ass'n, Inc."** рішила приступити до акції! Ваш обовязок помогти сій добрій справі і сим робом посунути нашу справу в Ню Йорку наперед по пляну реального, трівкого розвитку. А се Вас нічо не буде коштувати, бо гріш вложений в Народну Хату забезпечений буде реальностю та принесе кращий процент ніж прим. у банку. Лиш зложім свої невеликі стодолярові уділи до купи, а велике громадське діло буде зроблене. З зерен піску повстане гора, з крапель води море. З Ваших уділів повстане перша велика господарська українська інституція в Ню Йорку, — заразом осередок народного життя — Українська Народна Хата!

То-ж до праці, до діла, до акції! Всі враз, а осягнемо легко свою ціль — здвигнемо Народну Хату, де кожен з нас буде співвластителем і співправителем. Лишім сю памятку нашим дітям і внукам, аби по нас трівкий слід остав.

Українці і Українки! Купуйте шери **„Ukrainian Home Ass'n, Inc."** Намовляйте сусідів і знакомих, аби купували їх! Здвигаймо величну Народну Хату!

Від Управи „Тов. Укр. Нар. Дім"
217-19 E. 6th St., New York City
Ню Йорк, 6. червня, 1924.

ПОДЯКА

Я низше підписаний складаю сердечну подяку У. Н. Союзови і Головним Урядникам У. Н. Союза за уділенне мені запомоги з фонду убогих в сумі 100 долярів.

Дякую також урядникам мого відділу за труд, котрого вони при тім доложили.

З причини моеї довголітної недуги я був змушений просити о запомогу з фонду убогих. Сю запомогу я одержав, і вона стала мені і моїй родині у великій пригоді в моїм теперішнім положенню.

Сказав наш великій ґеній Тарас Шевченко: „В своїй хаті своя правда і сила і воля". І я можу сказати, що в своїй народній організації кождий член може в нещастю найти поміч.

Зі щирого серця бажаю нашим Українцям, щоби як найчисельнійше вступали в члени своїх народніх запомогових організацій, і своїм грошем не збогачували чужих нам інституцій і людий. Ми повинні будувати свої національні організації, бо у своїх організаціях ми маемо голос, а в потребі і поміч матеріяльну. Як народня приповідка говорить: „Як мене болить, то чужий ані не споглянe на мене, а свій, як не заплаче, то хоч скривиться"!

Від себе я кличу до Вас Українці: Вступайте в члени Українського Народного Союза, а в нещастю той Союз дасть Вам поміч і стане Вам батьком-матірю, братом і сестрою, як рідний простягне помічну руку кождому, потребуючому помочи в нещастю.

Йосиф Лівач,
член від. 45 Укр. Нар. Союза в Филаделфії, Па.

ШКІЛЬНЕ ВІЧЕ В ТЕРНОПОЛІ.

Львівське Діло пише:

В середу 14. травня ц. р. відбулося в Тернополі велике віче, на яке зійшлася така поважна кількість учасників, що саля „Міщанського Братства" не могла всіх помістити. А було на вічу зібране селянство цілого повіту, а далі духовна та світська інтеліґенція повіту і міста.

В імени міжпартійного комітету відкрив віче адв. др. В. Брикович і піддав під голосування внесок на вибір президії віча. До проводу покликало віче о. дек. В. Громницького з Тернополя, який уділив голосу референтові проф. Мих. Галущинському зі Львова.

Те, чого ми не могли би завважити до війни, те з великим задоволенням можемо помічувати тепер. Інтерес до такого складного питання, як шкільництво незвичайно піднявся. Зібрані реаґували так живо, так інтеліґентно на висновки референта, що ми могли би бути спокійні за майбутне школи і инших важних справ і за майбутне народу, коли би увесь наш загал дорівнував і цікавістю і розумінням справи тим, що були зібрані на вічу в Тернополі. І куратор Собінські і всі його візитатори, референти тощо, тай всі повітові шкільні можновладні повинні вичитати осторогу, яка пливе з голосу народу.

Висновки референта перебивали живими окликами, оплесками й заявами обурення відповідно до того, яке питання порушив референт. І виховне питання і справа навчання й урядування — все те найшло живих слухачів. Зачуваемо, що вже панове з кураторії виявлюють свое невдоволення, ми у зболіле тіло українського народу. Видно, вже затронуті їхні нерви.

Довготреваючі оплески були вимовним знаком, як зібрані приняли реферат і поставлені резолюції. Другий з черги референт др. Ладика зясував незавидне положення культурно-освітних інституцій в Тернополі. І велика бурса ім. Ст. Качали, і „Народній Дім", і дім філії „Просвіти" — всі заняті або військовими частинами, або родинами військових, або приватними льокаторами. Саміж установи мусять сьогодня тиснутися в одній темній кімнаті в домі „Народньої Торговлі". Всі спроби в справі ревіндикації будинків, всі інтервенції остали без успіху. І майже немае надії на те, щоби відповідні чинники віддали опорожнені будинки до властивого ужитку.

Обурення зібраних без краю. Ухвалено резолюцію, яка домагається негайного опорожнення будинків тим більше, що военний стан минув і подібні польські установи звільнені вже давно коштом українських установ.

Далі принято резолюції в числі чотирох в університетській справі.

З огляду на те, що референти дуже основно вичерпали цілу низку питань, дискусія вже не була довга. Після ухвалення резолюцій, предсідник закрив віче, оправдуючи неприяву посла Хруцького хоробою в родині.

З співом „Не пора" і „Ми Гайдамаки" почали вічевики розходитися до дому, несучи з собою горячу постанову, щоби рідному краеві принести й волю і славу і честь!

50-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ ПРАЦІ.

Дня 20. м. м. вечером в городі друкарської організації в тісному гуртку товаришів святкував, п. Осип Гузар вельми заслужений і загально шанований складач друкарні Спілки „Діло" у Львові 50- літній ювилей своеї праці. За столами на вільному повітрі засіяло пів сотні друкарських робітників з дружинами, а серед них сеніор товариш п. Осип Гузар. З громадян явились на цьому святі проф. М. Галущинський, проф. др. Іл. Свенціцький, б. ред. „Впереду" Ів. Квасниця і ред. „Діла" Ф. Федорців. Сердечною промовою повитав шан. ювилята директор друкарні „Діла" п. Порфір Буняк, підносячи, що рано друкарські робітники святкували 350-літній ювилей української книжки і шанували память великого культурного сподвижника Ів. Федоровича, а вечером віддають пошану за півстолітню працю свому найстаршому товаришеві. З черги промовляв від редакції „Діла" проф. М. Галущинський. Зворушений відповів довшою промовою шан. ювилят, малюючи життя-буття робітника та вказуючи на ті успіхи, яких доконало зорґанізоване львівське робітництво на протязі пів століття, а до того доложив неодну цеголку. З приводу свого ювилею зложив п. О. Гузар на руки проф. Галущинського 10 дол. на „Рідну Школу" і на руки ред. Федорцева 10 дол. на професійну орґанізацію українських журналістів, а 10 дол. на сироти по друкарях.

Серед сердечного настрою, піддержуваного товариства розмовами і стрілецькими піснями, свято потягнулось до пізної години, полишаючи у ювилята і учасників найкращі спомини.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ПІД ВЕСНУ.

Срібноберіжкий цвіт вишень
Покрив безлисті віти,
Дзвіночки дзвонять: дзень-дзень-
О, світе ясний, світе! [дзень

Мінлива пісня гаївок
Сміється поміж села,
Весна заводить чар-танок
Розкохана, весела.

На трав шковкові серпанки
Кладе уста перлисті,
Цілунком родить квітоньки
І мотилі барвисті.

Яснозелену гущу кос
Вкрашає фіялками,
Вмиває личко в сріблі рос,
А румянить зірками.

І серце будиться, горить
Розсміяним привітом
І свої думи сипле в світ
Срібноберіжним цвітом.

Роман Завадович.

СКАРБ.
(Латинська казка).

Був раз страшний пяниця. Пропив усе свое майно. Коли побачив, що вже ніодин коршмар не хоче дати набір, пійшов до недалекої гори, щоби там позичити грошей. У підніжа гори, під прастарим дубом, стояв якийсь чорний чоловік. До нього сказав пяниця: „Позич мені грошей!" Але цей відповів: „Навіщо тобі гроші, пянице? Ти і так в мить пропутаеш їх. Забірайся!"

Небаром потім проходив попри цього самого дуба вбогий пастух. Знову зявився цей чорний чоловік і сам хотів дати пастухові позику, хоч цей не питався і не просив.

— Ах, — зітхнув пастух — як можу я позичати в тебе гроші. Яж ніколи не могтиму віддати!

Всеодно, — сказав чорний — з літами помало віддаш, хоч би лише по одному центові!

При цьому сягнув рукою в дупло дерева й витягнув чималий мішок грошей. „Ось бери! А як схочеш платити позику, то прийди лише сюди й клікни: „Мартине з озера, приношу тобі гроші!"

Пастух подякував і пішов своєю дорогою дальше. Небаром мав він свое власне хазяйство, жінку й діти. З кожним днем ставав усе заможнійшим. Коли йому здалося, що вже має стільки, що легко може віддати позику, пійшов на знане місце і кликнув як йому велено: „Мартине з озера, приношу тобі гроші!" Та з дерева не виходив чорний чоловік. Кликав разураз. Вкінці наче зпід землі виріс, — зявився якийсь малий хлопчик і сказав: „з тамтого берега моря надлетів великий Ґедзь і вкусив Мартина на смерть. Оставно спокійно гроші собі!"

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

XX. (1905—1907).

(69)

Справді було дуже незручно, що він був юридичним, одвічальним редактором, а фактичним був другий: він раз-у-раз боявся, що його можуть посадити в тюрму як раз за те, з чим він боровся, що вивертало йому душу. Це справді траґізм. Нарешті він згодився передати редакторство, а видавцем зостатися надалі.

Коли, повернувшись ззакордону, я перший раз прийшов до редакції і побачив Матушевського, то аж ахнув: він страшенно зблід, пожовк, виглядав зовсім хворою людиною. Та й не диво, бо окрім каторжної праці, окрім убийчої атмосфери в редакційнім комітеті, він ще не доїдав і не досипляв увесь час. Жив він у Боярці, де дружина його служила земським лікарем; щодня, і в дощ, і в заверюху, треба було бігти на двірець, їхати до Київа, сидіти по кілька годин в редакції не ївши, потім знов їхати в Боярку. Часто-ґусто треба було ще зоставатися і на вечір, бо він разом з тим був і членом ради „Демократ.-Радикальної Партії, значить доводилося харчуватися Бог-зна як. Це з його боку була така саможертва, таке геройство духа, що коли наша преса мати-ме будуччину, коли вона розівється так, як у людей, то імя Ф. П. Матушевського повинно нею возвеличитися на вічні времена, яко нашого першого мученика преси, який не шкодував свого здоровля, можна сказати свого життя, для її істнування. (Ф. П. Матушевський помер 1919 року в Греції, бувши там послом У. Н. Р.). До початку нашої ґазети я любив Ф. П. Матушевського за його надзвичайно симпатичну вдачу, а з цього часу почав його глибоко поважати і дивуватися його нелюдському терпінню, енерґії, його вірі в нашу справу. Одним словом, у мене нема такого хисту, щоб змалювати заслуги цього чоловіка перед нашою ґазетою. Я-б на його місці, плюнув на все і без вісти забіг би. На мені сто раз меньче лежало праці, але я не видержав, звалився і забіг аж у Женевську санаторію.

Инша редакційна братія жила собі як поденщики, аби день до вечора, аби побільше дістати гонорару. Коли я не видержав якось і сказав:

— Люде добрі, як же можна домагатися побільшення гонорару, коли ґазета дає страшні втрати, треба-ж мати совість.

То Грінченко, образившись кинув мені:

— Я двадцять літ робив дурно н акористь українського народу, а капіталісти наші, визискуючи той нарід, придбали собі гроші, то повинні вони хоч тепер платити за мою працю як слід.

— Ну що ти йому скажеш на це? Не доведи Господи робити яке небудь ґуртове діло з такими прямолінійними людьми! Грінченко прекрасний робітник, але, мовляв М. В. Лисенко: „треба, щоб він собі працював десь на необитаемому острові".

Коли Леонтович заявив, що він передає редакторство Матушевському, то у всіх полекшало на душі, мов якась вага зсунулася з плечей. Коли оформилося діло, настав у редакції спокій і я, теж з спокійною душею виїхав на літо в Кононівку, тим паче, що С. О. Ефремов був уже на волі, а значить ґазета була забезпечена з літературного боку.

Літо 1906 року на селі було неспокійне. В Думі піднялося аґрарне питанне, уряд уперся, не схотів допустити примусового викупу великих посілостей. Я певен був, що коли не дадуть селянам землі, то підійметься Жакерія, Пугачовщина, хоч за себе і за свою сімю я був спокійний: я знав, що у селян я заробив полехкість.

Про цю полехкість оповідав мені один старий поляк Чайковський: коли, під час польського повстання 1863 року, він студентом їхав на вакації з Київа додому, то роспитував у свого візника про настрій селян до його батька, бо саме тоді було щось на кшталт Жакерії на Правобережжу. Хлопець заспокоював його кажучи:

— Я чув поміж людьми, що вам буде полехкість.

— А яка саме? питає Чайковський зрадівши.

— Та казали люде, що ви добрі пани, то вас довго мордувати (мучити) не будуть, а одразу голову до порогу.

— Оттака полехкість! Правда, я не такої полехкости собі сподівався, я певен був, що коли почнеться „Жакерія", то найбільше, що мені зроблять те, що скажуть кучерові: „Запрягай коні, та вивези їх на станцію (двірець), нехай їдуть собі в город." Так що я, не дивлячись на те, що мало не все літо кожну ніч світилося від пожарів сусідніх панських садиб та скирт, не турбувався, а жив собі спокійно.

Але не прожив я й місяця, як дістав од Леонтовича рішучого листа; він писав, що Матушевський забракував його статтю по аґрарному питанню, а через те він виходить з редакційного комітету і вимагає, щоб я зараз приїхав і перевів на своє імя ґазету. Треба сказати, що статтю свою він читав мені в черновику; він в ній проводив думку, що дурно землю одібрати не можна і несправедливо, що треба її викупити, себ-то висловлював ті думки, що й я в своїх фелетонах „Розмовах про всячину" і які цілком відповідали програму Демократично-Радикальної Партії, на основі якої ми умовилися вести ґазету. Якось при мені він сказав Матушевському, що виправить трохи свою статтю, перепише і дасть в ґазету. Я, сміючися і кажу:

— Глядіть, ви так виправите, що ще редактор і не схоче її друкувати.

Так воно й сталося.

Я поспішив у Київ до Леонтовича і застав його в крайньому роздратованню на Матушевського, на ввесь редакційний комітет і на мене. Він знов обвинувачував мене в тім, що я підібрав таких людий до редакційного комітету, які, з заздрости до заможніх людей, готові проповідувати грабіжі і т. д. Я намагався його заспокоїти кажучи:

— В моїх статтях провадяться ті самі думки одначе їх друкували, хоч часом і не зараз, а після деяких поправок, зроблених відповідно до уваг Ф. П. Матушевського. Діло очевидно в виразах, а не в думках, бо думки ці відповідають програму, по якому ми погодилися вести ґазету.

Але Леонтович дратувався ще дужче, казав, що Матушевський очевидно не хоче друкувати його статті і звертає на редакційний комітет, на засіданні якого ще більше буде образ для нього т. є Леонтовича. Жінка В. М. Леонтовича, теж його заспокоювала, але він не вважав на нас обох і загрожував, що відчитає на засіданні комітету цій „компанії"...

(Дальше буде).

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛ. УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

відбувшогося на днях 20, 21 і 22. лютого 1924 р. в домі У. Н. Союза під ч. 83 Гренд ул. в Джерзи Сити, Н. Дж.

(2)

Відділи У. Н. Союза, члени і суми їх обезпечення після стейтів.

	відділів	членів	обезп. на
Коннектікат	15	553	453.000
Делевар	1	138	95.850
Іллинойс	23	1.030	771.450
Індіяна	4	86	75.000
Кенсас	1	29	23.250
Меріленд	5	153	145.250
Месічузет	7	135	92.000
Мішіген	8	392	324.000
Мінесота	1	78	61,500
Мізурі	4	159	141.750
Ню Гемпшір	1	14	13.000
Ню Джерзи	41	2.129	1,688.700
Ню Йорк	64	2.469	1,874.400
Огайо	27	1.198	1,043.750
Онтаріо, Кан.	1	7	4.000
Орегон	1	12	7.000
Пенсилвенія	123	5.627	4,892.400
Ровд Айленд	7	388	307,750
Вісконсін	3	63	47.000
Вайомінг	1	7	6.500
Вест Вірджінія	6	123	104.500
Разом	344	14.790	$12,172.050

З тих 344 відділів тілько 235 ведуть молодечий департамент а 109 відділів без оправданої причини дітей своїх членів поки що не обезпечують.

Слідуючі відділи не завели еще в себе молодечого департаменту і дітий своїх членів в У. Н. Союзі необезпечують. Відділи: 6, 11, 12, 13, 17, 19, 26, 32, 33, 36, 37, 46, 48, 49, 54, 56, 60, 69, 71, 79, 84, 88, 89, 92, 101, 107, 111, 115, 117, 119, 122, 125, 126, 127, 129, 134, 138, 139, 140, 141, 144, 150, 151, 152, 154, 157, 166, 167, 169, 173, 178, 180, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 194, 195, 197, 199, 201, 202, 205, 207, 212, 215, 216, 222, 225, 235, 231, 236, 238, 240, 249, 254, 255, 256, 257, 260, 264, 265, 266, 273, 277, 279, 280, 281, 285, 286, 287, 289, 290, 291, 297, 315, 318, 336, 354, 381, 392, 393, 400, 401, 402.

Організоване нових членів в році 1923.

Нові члени

Від.	повноліт.	малоліт	Разом
1.	12	19	31
2.	12	1	13
3.	4	2	6
4.	3	4	7
5.	4	6	10
6.	—	—	—
7.	13	15	28
8.	22	10	32
9.	20	8	28
10.	2	3	5
11.	8	—	8
12.	3	—	3
13.	—	—	—
14.	3	—	3
15.	3	8	11
16.	1	—	1
17.	1	—	1
18.	1	1	2
19.	—	—	—
20.	23	2	25
21.	7	—	7
22.	4	9	13
23.	11	7	18
24.	27	50	77
25.	—	—	—
26.	5	—	5
27.	3	4	7
28.	21	20	41
29.	16	5	21
30.	1	10	11
31.	17	13	30
32.	2	—	2
33.	22	—	22
34.	14	2	16
35.	4	7	11
36.	3	—	3
37.	10	—	10
38.	5	7	12
39.	4	1	5
40.	1	4	5
41.	—	—	—
42.	7	13	20
43.	11	5	16
44.	7	7	14
45.	14	6	20
46.	—	—	—
47.	3	8	11
48.	1	—	1
49.	2	—	2
50.	3	14	17
51.	5	—	5
52.	6	2	8
53.	2	2	4
54.	1	—	1
55.	10	—	10
56.	5	—	5
57.	8	—	8
58.	7	6	13
59.	41	17	58
60.	3	—	3
61.	3	7	10
62.	3	6	9
63.	29	13	42
64.	2	2	4
65.	12	—	12
66.	21	15	36
67.	10	1	11
68.	2	1	3
69.	12	—	12
70.	11	21	32
71.	—	—	—
72.	13	34	47
73.	13	3	16
74.	5	—	5
75.	8	14	22
76.	20	35	55
77.	24	4	28
78.	11	—	11
79.	—	—	—
80.	2	4	6
81.	5	8	13
82.	8	6	14
83.	4	3	7
84.	1	—	1
85.	9	10	19
86.	20	5	25
87.	8	16	24
88.	—	—	—
89.	1	—	1
90.	30	12	42
91.	25	7	32
92.	3	—	3
93.	8	6	14
94.	23	5	28
95.	6	12	18
96.	22	35	57
97.	1	—	1
98.	22	6	28
99.	9	22	31
100.	10	5	15
101.	10	—	10
102.	11	10	21
103.	9	—	9
104.	14	10	24
105.	8	4	12
106.	15	2	17
107.	4	—	4
108.	20	18	38
109.	7	9	16
110.	3	1	4
111.	5	—	5
112.	7	10	17
113.	2	1	3
114.	8	1	9
115.	1	—	1
116.	5	3	8
117.	5	—	5
118.	4	9	13
119.	9	—	9
120.	13	15	28
121.	6	6	12
122.	8	—	8
123.	5	5	10
124.	14	16	30
125.	—	—	—
126.	11	—	11
127.	12	—	12
128.	3	6	9
129.	—	—	—
130.	10	5	15
131.	1	2	3
132.	6	8	14
133.	5	2	7
134.	5	—	5
135.	6	5	11
136.	7	23	30
137.	10	12	22
138.	2	—	2
139.	15	—	15
140.	—	—	—
141.	1	—	1
142.	2	2	4
143.	5	—	5
144.	9	—	9
145.	3	3	6
146.	4	7	11
147.	13	21	34
148.	1	—	1
149.	3	1	4
150.	3	—	3
151.	3	—	3
152.	6	—	6
153.	3	6	9
154.	2	—	2
155.	13	47	60
156.	3	6	9
157.	4	—	4
158.	2	—	2
159.	5	1	6
160.	7	4	11
161.	1	4	5
162.	3	8	11
163.	14	7	21
164.	10	14	24
165.	1	4	5
166.	—	—	—
167.	6	—	6
168.	3	16	19
169.	—	—	—
170.	18	16	34
171.	6	—	6
172.	7	9	16
173.	—	—	—
174.	9	8	17
175.	7	6	13
176.	6	—	6
177.	18	14	32
178.	10	—	10
179.	6	15	21
180.	—	—	—
181.	10	14	24
182.	8	8	16
183.	17	2	19
184.	—	—	—
185.	7	—	7
186.	2	—	2
187.	1	—	1
188.	—	—	—
189.	4	—	4
190.	—	—	—
191.	3	—	3
192.	6	—	6
193.	13	2	15
194.	2	—	2
195.	—	—	—
196.	3	3	6
197.	—	—	—
198.	6	1	7
199.	1	—	1
200.	7	14	21
201.	4	—	4
202.	9	—	9
203.	5	5	10
204.	2	6	8
205.	—	—	—
206.	56	45	101
207.	10	—	10
208.	2	5	7
209.	3	9	12
210.	—	—	—
211.	12	1	13
212.	6	—	6
213.	12	3	15
214.	10	9	19
215.	—	—	—
216.	—	—	—
217.	5	6	11
218.	23	51	74
219.	3	4	7
220.	18	2	20
221.	33	9	42
222.	—	—	—
223.	14	18	32
224.	3	3	6
225.	5	—	5
226.	1	3	4
227.	7	6	13
228.	2	2	4
229.	13	13	26
230.	16	13	29
231.	6	—	6
232.	9	9	18
233.	6	—	6
234.	8	29	37
235.	16	—	16
236.	6	—	6
237.	16	19	35
238.	7	—	7
239.	8	24	32
240.	3	—	3
241.	27	28	55
242.	18	1	19
243.	4	1	5
244.	—	—	—
245.	9	12	21
246.	5	13	18
247.	35	26	61
248.	7	—	7
249.	7	—	7
250.	—	—	—
251.	15	9	24
252.	9	6	15
253.	9	11	20
254.	8	—	8
255.	5	—	5
256.	3	—	3
257.	16	—	16
258.	2	1	3
259.	13	27	40
260.	15	—	15
261.	12	6	18
262.	—	5	5
263.	2	13	15
264.	9	—	9
265.	15	—	15

(Дальше буде).

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., Бр. св. О. Николая, від. 104, повідомляє, що піврічний мітинг товариства відбудесь о 7-ій годині вечером в четвер, 19-го червня, в гали Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт Стр. Уряд просить своїх членів місцевих і позамісцевих явитися на сей мітинг, бо є дуже важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кари 50 ц. а урядник 1.00. — Михаїл Вітів, предс.; Гар. Лисак, секр.

ВИХОВУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ НА СПІВВЛАСНИКІВ НАЙБІЛЬШОЇ СВОЄ-РІДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ЗАПИШІТЬ ЇХ ДО У. Н. СОЮЗА СЕЙЧАС.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження).

(30)

О. Городецький знав добре, що його не послухають, і як лише собі піде то зачнуть бити знову. Але він знав, що в його присутности ніхто не поважиться цього зробити. Тому говорив він їм проповідь, хоч не у відповідному до того місци, щоб свою приявність тут як найдовше продовжити. Він тепер, коли йому стало соромно, що перший раз в життю зайцов в коршму і тут проповідував, став випитувати потрібно за цілу подію. Хвалив і величав старого Козака, як взір доброго християнина і господара. Аагадував його гарні вчинки для церкви, тверезість і працьовитість, а за це його Бог поблагословив на дітях і майні. Відтак звернувся до злочинців.

— Павле! Не краще було ступати тою дорогою, куди йшов Козак? а ти пустився на легкий хліб, забув божі заповіди і тепер покутуєш. Мені соромно за такого парохіянина. Ти став виродним сином серед моїх парохіяльних дітий. Такі діти тобі Господь дав, таку добру жінку з чесного роду, а ти їх так опозорив і в тій хвилі твоя жінка вмірає зі сорому почувши таку ганьбу на свого чоловіка...

Ті слова о. Городецького пекли Черепу більше чим ті киї, які дістав. Ще вчера вечір говорив піп до його чемненько, шанував його, а тепер ось що йому виспівує. Та він бачив, що о. Городецький, то послідний його поратунок, що коли він піде, то знову чачнуть його хлопи бити далі. І коли о. Городецький відвернувся від його, його знову пронязо морозом. Та о. Городецький не відходив а звернувся з упімненням до других двох винуватців. Він говорив довго, очевидно проволікав свій відхід і тепер Черупа зрозумів його інтенцію і був йому за це вдячний. О. Городецький ще не договорив науки уланови, як перед коршмою затарахкотів візок, ще скорше чим він сподівався, бо на постерунок було не близько. Почувся в коршмі шепіт: приїхали шандарі. О. Городецький не кінчив вже, обернувся і вийшов митю з коршми, де стрінув двох жандармів. Аж відотхнув як почув себе за коршмою, зараз сів на візок і поїхав до дому.

—Що ти так хутенько вернувся? Чи не зігнав дуже коней?

— Ні прошу єгомосця, я здибав жандармів на дорозі.

— Ну слава Богу, тепер гони хлопче до дому.

А тим часом зачали жандарми в коршмі урядоване.

— Післали зараз по війта, щоб 'дав стійку до Самбора—ов! а вас хто так подряпав питає злодіїв.

— Били нас, пануню, били застогнав Шумило врадуваний, що вже зявились жандарми. А Черупа ні пари з уст, лише подивився з погордою на Шумилу.

— Та хто їх бив, прошу пана —говорив оден газда. Звалили на себе стіну, та їх потовкла, ціле село бачило.

— То чогош брешеш? Розкувати їм пута. Жандарми повитягали з торби блискучі ланцюшки і покували їм руки. Як прийшла черга на улана жандарм каже:

— Сервус капраль! підеш служити другу капітуляцію під млин — ти свине, споганив цісарський мундір...

О. Городецький як приїхав до дому, каже до жінки:

— Такої місії, яку я нині сповнив не сповняв я з роду. Страшно як я змучився — а що там у Пандяків?

— Однаковісько, а може і гірше. як я виходила, то Василь щез з місця не рушився, а Павлиха в жару говорить не до речі. Частенько у неї рвота. Побоюють у неї удару на мізок, а у Василя божевілля. Він здаєтся мені теж не при памяти.

— Е! може так зле не є, піду подивлюсь.

— Та перше пообідай. Вже пізна година, а ти ще нічого не мав в губі, незадовго і повечеріє.

— Саме тому мушу поспішати. Тих бідних треба ратувати, коли виратував того драбугу, що його не загаманували, то тим більше тих.

ПандяУків застав те саме, що рано. Василь сидів неподвижно при столі з закритими долонями лицем, Марина сиділа при матері і хлипала. А Павлиха лежала на постели горілиць і щось балакала.

О. Городецький приступив до неї і поклав руку на голову. Голова була горяча мов грань. Очи відкриті широко, блискучі мов зі скла. Лице червоне, начеб уся кров туди збіглась. Живчик твердий і скорий, мов молотком бив. Вона лежала неподвижно, хиба руками деколи розкидала. Вимовляла слова без звязку. Вимовляла імя свого чоловіка, дітий, всміхалась, то знову кривилась мов до плачу. Єгомосця не пізнала.

О. Городецький приступив до Василя і взяв його енергічно за плече.

— Василю! спамятайтесь. Мама дуже хора, треба зараз їхати до Самбора за лікарем.

Василь начеб зі сну прокинувся.

— А що мамі сталось?

— Трrба їхати зараз. Я побоюю удару на мізок.

Ві тих слів Василь отямився від разу, і все нагадав. О. Городецький знав, що лише таким сильним ударом зможе вивести його з того летаргічного сну...

— Поїду.

— Подивіться добре на маму щобисьте могли лікареви описати симптоми. Хай зараз забере з собою що потрібне з аптики. На мою думку треба буде пустити кров, а може приставити до голови пявки. Поговоріть з лікарем. Лише не говоріть лікареви за причину, кажіть що сильне зворушення, потрясення. А ти Марино перестань хлипати, та піди до Іцка, най зараз прийде сюди з пявками, кажи, що я його кличу.

Обоє вийшли, а о. Городецький остав сам з наймичкою при недужій.

— Принеси Касю зараз коновку студеної води, а жваво—знову прибдизився до недужої і поклав її руку на голову. Недужа повернулась до його, але не пізнала.

(Дальше буде).